

Motion till riksdagen 2012/13:K274

av Mats Pertoft (MP)

Använd titlar och ordnar för att motivera

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förnya ordens- och titelväsendet i Sverige i syfte att motivera.

Motivering

Sverige har en gammal fin tradition av att dela ut förtjänsttecken till medborgare som har gjort sig förtjänta av en speciell utmärkelse. Tidigare har även utdelandet av titlar under historisk tid tjänat liknande syften genom att bemarkta och förtjänta personligheter till exempel har adlats.

I dag sker utdelandet av förtjänsttecken av konungen efter förslag från en kommitté. Utdelningen av titlar förekommer inte i Sverige vad jag känner till, men väl i till exempel Storbritannien där drottningen delar ut adels titlar som gäller under en persons livstid till personer som tjänat det brittiska samhället väl. Dessa titlar går enligt uppgift ej i arv.

I historisk tid var utdelandet av titlar och förtjänsttecken ett medel för samhället och konungen att belöna personer som hade gjort riket stora tjänster. Det var ett belöningssystem som då hade fördelen att det var betydligt billigare för samhället än att höja lönerna för dessa personer.

Människor motiveras än idag av status och relativ position. Vi vill bli rika inte enbart för att kunna konsumera mer, utan även för den status det för med sig. Det finns också en del nationalekonomisk forskning som visar att tävlingsmoment och symboliska priser kan motivera människor att prestera bättre.

I den akademiska världen är det titlar och utmärkelser snarare än höga löner som används för att motivera och belöna framstående forskare. Att döma av den akademiska världens belöningssystem är monetära incitament och icke-monetära belöningar substitut. Större användande av icke-monetära

Fel! Okänt namn på

belöningar skulle därför i princip kunna innebära en jämnare inkomstfördelning. Dessutom har titlar, positioner och priser den fördelen att de kan ges för sådant som kanske inte är lönsamt för den enskilde, men samhälleligt lönsamt. Till exempel kanske det skulle kunna sporra vårt lands bättre bemedlade till att skänka mer till välgörande ändamål.

Priser av olika slag används inom en mängd olika branscher och förstås mycket inom sportvärlden, men när det gäller bredare samhällsinsatser används priser och titlar ganska sparsamt i dagens Sverige. Den främsta utmärkelsen idag är kanske att få en medalj av kungen. Medaljer har dock den nackdelen att de bara kan visas upp i högtidliga sammanhang. En titel bär man däremot alltid med sig och kan skänka status till innehavaren i betydligt fler sammanhang.

Man bör överväga att återigen börja belöna framstående samhällsinsatser med adels titlar. Eventuellt bör man dock använda helt nya titlar som inte anknyter till forna tiders adelsväsen, men titlarna ska hursomhelst inte vara knutna till några särskilda privilegier. Lämpligen bör adlandet inte överlåtas åt kungen, utan ställas under demokratisk kontroll. Adels titlar bör inte heller vara ärftliga, utan ska bara få bäras av innehavaren under sin livstid. Detta skulle i så fall likna det brittiska systemet där adels titlar fortfarande ges till framstående medborgare, men som vanligtvis inte är ärftliga.

Möjligtvis bör man dock ändå överväga att belöna utomordentliga prestationer med en titel som går i arv. Det är förstås ett brott mot meritokratiska principer att man skulle kunna arva en titel, men om incitamentseffekten är tillräckligt stor för den första mottagaren av titeln så kanske det kan vara värt "rättvisepriset". Gissningsvis är en prestigefull titel som man vet kommer ärvas av sina efterlevande något som kommer att vara ytterst motiverande för en del personer. Till exempel kan det nog utgöra en stark drivkraft även för den som redan har många miljarder på bankkontot.

I dag har vi en situation där löner och bonusar på chefsnivå rusar i höjden på ett oroväckande sätt. Löner och bonusar når höjder som av många människor upplevs som orimliga, samtidigt som man inte kan finna serösa förslag till alternativ, då löner och bonusar sätts av marknaden, av styrelser och i mångt och mycket av konkurrensen på marknaden samt vederbörande persons kompetens respektive av marknaden efterfrågan av just denna kompetens.

I en situation, med denna konkurrens där ersättningsarna snarare tjänar som måttstock än som en summa som motsvarar ett konsumtionsbehov, vore en intressant lösning att söka andra alternativ till löner för att belöna ledande personligheter i samhället. Och här kommer frågan om ett förnyat ordens- och titelsystem upp.

I historisk tid användes till exempel adels titlar som ett sätt att belöna utomordentliga insatser i samhället. Personen erhöll en titel och fick tillåtelse att hänga upp en vapensköld i Riddarhuset. Detta var mycket mer värt än en så stor löneökning. Eller så fick personen en medalj; ett förtjänstecken av hög dignitet som ett erkännande. I mångt och mycket var detta sätt att belöna billigare för samhället, men också mer korrekt, eftersom personen i fråga erhöll ett bevis för samhällets tacksamhet över det gjorda arbetet som inte var

Fel! Okänt namn på

lika förgängligt som pengar och som syntes betydligt mera i samhällslivet än ett enkelt lönebesked, vars effekt enbart syns på bankkontot.

Riksdagen har tidigare avslagit en liknande motion från min sida, men i samband med den debatt om överdrivna bonussystem som har varit mycket stark under det gångna året ter sig frågan som ytterst aktuell. Att återuppliva ett förnyat ordens- och titelväsen kan vara ett sådant alternativ.

Därför föreslår jag att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att tillsätta en utredning i syfte att förnya ordens- och titelväsendet i enlighet med vad som anförs i motionen.

Stockholm den 3 oktober 2012

Mats Pertoft (MP)